

**קורס 290.2100: מיומנויות בין-אישיות: הקשר במפגש הטיפולי
שנה ב' סמסטר ב' תשע"א**

מרכזת הקורס: גבי קרול רביד

מרצים: ד"ר הדס גולדבלט, ד"ר מיכל גרנות, ד"ר אפרת דגן, מר דני פרידלנדר, גבי קרול רביד

מטרת הקורס

הקורס יתמקד בעיבוד וניתוח של תכנים העולים במהלך יצירת קשר עם מרואיינים וטיפול בחולים:

- א. תהליכי הראיון.
- ב. תוצרי הראיון.
- ג. זיהוי הסיפור האישי והרפואי והקשר ביניהם.
- ד. תהליכים בין-אישיים ותוך-אישיים במפגש עם מרואיינים/מטופלים ואנשי צוות.
- ה. סוגיות נבחרות במפגש עם מטופלים (כמו: פרטיות, תלות, מגע, משבר, אובדן).

מבנה

הקורס יתנהל בימי א' באוניברסיטה, ובימים ב', ג', ד' תתקיים ההתנסות הקלינית (שמתחילה חודש לאחר תחילת הסמסטר, ב- 21.3).

שבועיים לפני תחילת ההתנסות, בין התאריכים 16.3.11-7.3.11, הסטודנטים יתחלקו בין בית אבות ספרדי ובית-החולים פלימן (הודעה על החלוקה תבוא בהמשך), שם ייפגשו, כל אחד ואחת, עם מטופל אותו יראיינו פעמיים לפחות.

מטרת הראיון: יצירת קשר עם מטופל, הכרת עולמו והשפעת המחלה על חייו.
הראיונות יתבצעו בזוגות: מראיין וצופה, אשר תפקידו לתת בסוף המפגש משוב לסטודנט המראיין.

ההכנה לראיונות בשדה תתקיים עם מנחי הקורס בקבוצות הלמידה באוניברסיטה.

תכנים

1. מיומנויות ריאיון.
2. ניתוח סיפורי חיים – הסיפור האישי וסיפור המחלה.
3. ניתוח תוכן - הבנת תמות מרכזיות אצל החולה מתוך הראיון, הכרה ופרשנות זהירה של עולמו של החולה.
4. יצירת קשר עם מטופל לטווח קצר.
5. יצירת קשר עם חולה כחלק מטיפול במהלך אשפוז.
6. תהליכים בין ותוך-אישיים של הסטודנט בהקשר לטיפול הפיזי.
7. השפעת מצבים רגשיים שונים של מטופלים על תהליכים בין ותוך אישיים של הסטודנט.
8. התמודדות עם מצבי אי ודאות, משבר, סופניות, אובדן, תלות, חשיפה.
9. מאפיינים של אוכלוסיית הקשישים.

מתודולוגיה

- הסטודנטים יביאו לכיתה חוויות משמעותיות מההתנסות לצורך ניתוח ולמידה בקבוצה.
- הסטודנטים יביאו לכיתה הצלחות ונקודות קושי ביצירת קשר, בהבנת סיפורי מחלה ועוד, לצורך ניתוח ולמידה בקבוצה.
- הסטודנטים יביאו לכיתה את הבנותיהם מתוך התרגילים הרפלקטיביים.
- הסטודנטים ילמדו לנתח את הסיפור האישי של החולה ואת סיפור המחלה שלו, על-מנת להבין את הזיקה ביניהם.

מטלות והערכת הסטודנט

המטלות יתבססו על פעילויות המבוצעות במהלך ההתנסות ובכתה:
10% - מטלות בכיתה (הצגת מאמר, הגשת תרגילים רפלקטיביים, השתתפות).
40% - הגשת עבודה על המטופל ועולמו, ראו נספח מספר 1.
50% - הגשת עבודה על יצירת קשר במפגש הטיפולי, ראו נספח מספר 2.

נוכחות חובה בכל השיעורים (100%)
ציון מעבר בקורס – 60%
על הסטודנטים להשיג ציון "עובר" (60%) בכל אחד מרכיבי הציון

מקורות

- אברמי, ש. (2006). *אחרון מכתבו ילבין: השפעת התאבדות על בני המשפחה*. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- גולדשטיין, ע. (2005). *רגש, מגע, קשר*. תל-אביב: מטר.
- יחזקאל, א. (1999). *לארוג את סיפור החיים: רה-ביוגרפיה של ניצולי שואה*. לוחמי הגיטאות: בית לוחמי הגיטאות.
- יחזקאל, א. (2005). *לי זה קרה: התמודדות עם סרטן השד*. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- לזרוס, ר. ולזרוס, ב. (2001). *רגש והגיון*. חיפה: אוניברסיטת חיפה, זמורה-ביתן.
- ליבלדך, ע. זילבר, ת. ותובל-משיח, ר. (1995). *מחפשים ומוצאים: הכללה והבחנה בסיפורי-חיים*. פסיכולוגיה, ה', 84-95.
- מעוז, ב., רבין, ס., כץ, ח. ומטלון, א. (2004). *החולה, הרופא ומה שביניהם: הגישה הבינאישית ברפואה*. תל-אביב: הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב.
- נבון, ש., פייגין, ר. ודרורי, מ. (2001). *סלילת דרך: התמודדות משפחתית עם מחלה ונכות*. תל אביב: הוצאת רמות.
- רוזנהיים, א. ויוכטמן, ק. (2005). *שיח מטופלים*. מושב בן-שמון: מודן.

Manos, P.J., & Braun, J. (2006). *Care of the difficult patient*. London, England: Routledge.

McKeown, J., Clarke, A., & Repper, J. (2006). Life story work in health and social care: systematic literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 55, 237-247.

Montbriand, J. M. (2004). Seniors' life histories and perceptions of illness. *Western Journal of Nursing Research*, 26, 242-260.

Sakalys, J.A. (2003). Restoring the patient's voice: The therapeutics of illness narratives. *Journal of Holistic Nursing*, 21(3), 228-241.

Van Servellen, G. (1997). *Communication with patients with chronic and/or life-threatening illness*. Gaithersburg, MD: Aspen Publishers. **Chapter 13:** Communication skills for the health care professional: Concepts and techniques (pp. 210-227).

Van Servellen, G. (1997). *Communication skills for the health care professional: Concepts and techniques*. Gaithersburg, MD: Aspen Publishers. **Chapter 14:** Communicating effectively with patients displaying significant negative or resistive coping responses (pp. 229-259).

- 3 -

נספח מספר 1

המטופל ועולמו – עבודה לקורס הקשר במפגש הטיפולי (עבודת אמצע סמסטר ב')

עבודה זו מהווה סיכום של תהליך הריאיון.

תכני העבודה

- א. הצג/י את סיפור המחלה, כולל הרקע הסוציודמוגרפי והרקע הרפואי-קליני של המרואייין ומשפחתו.
- ב. הצג/י את הסיפור האישי והתמות המרכזיות העולות בו.
- ג. דו/י בקשר שבין הסיפור האישי והסיפור הקליני.

חלקי העבודה

1. **שער** – פרטי הכותב, המנחה, הקורס, כותרת העבודה ותאריך הגשה.
2. **הקדמה** – הצגה כללית של תחום העבודה, נושא העבודה והרקע למפגשים, כולל תיאור ה-setting.
3. **גוף העבודה**.
4. **נספחים**:
 - 4.1. שכתוב ראיונות – הגש/י הקלטה ושכתוב של הראיונות עליהם התבססת בעבודה (או קטעים רלוונטיים ממספר ראיונות).
 - 4.2. המשוב שקיבלת מהצופה בריאיון.

מועד הגשה: 10.4.11 או עד היציאה לחופשת פסח

נספח מספר 2

יצירת קשר במפגש טיפולי

עבודה זו תתבסס על מפגשים טיפוליים בהתנסות הקלינית בבית חולים. בחר שלושה מפגשים עם מטופלים שהיו משמעותיים עבורך.

- א. תאר/י בקצרה כל מטופל.
- ב. תעד/י באופן מדויק מה קרה במפגש (סביבת המפגש, ההקשר שלו, מטרתו, ומה נאמר ונעשה בו).
- ג. תאר/י את תחושותיך, מחשבותיך והתנהגותך במפגש, האווירה של כל מפגש ואת הקשר שנוצר ביניכם.
- ד. נתח/י מה הוביל אותך לבחירת מטופלים אלה לעבודה.
- ה. אפיינ/י את דפוסי התנהגותך במפגשים השונים (נקודות דמיון ושוני).
- ו. בחר/י נושא דומיננטי שעלה אצלך במפגשים והשפיע על היחסים בינך לבין המטופלים (רגש, תוכן, דעות, דפוס התמודדות וכד'). נתח/י נושא זה בעזרת ספרות רלוונטית (ראה/י להלן, "חלקי העבודה").

חלקי העבודה:

1. **שער** – פרטי הכותב, המנחה, הקורס, כותרת העבודה ותאריך הגשה.
2. **הקדמה** – הצגה כללית של תחום העבודה, נושא העבודה, הדרך בה בוצעה וההקשר בו נעשתה.
3. **גוף העבודה** – סעיפים א'-ד' לעיל (לגבי כל מטופל יש להתייחס לכל הסעיפים).
4. **דיון** – סעיפים ה'-ו'.
4. **סיכום** – מה הושג בעבודה, מסקנות, הערות.
5. **רשימת מקורות** – שלושה מאמרים עדכניים מכתבי-עת בני-שיפוט, לפחות שניים באנגלית, מאזכרים לפי APA מהדורה ששית (2010).
6. **נספחים**: המאמרים.
 - העבודה תוגש מודפסת ברווח כפול, גופן David גודל 12; שוליים: 2.5 ס"מ מכל צד (עליונים וצדדיים).
 - יש למספר עמודים!

נא לצרף מעטפה מבוילת ועליה כתובת להחזרת העבודה!!!

- 4 -

נספח מספר 3

תרגיל רפלקטיבי מס. 1 - יצירת קשר טיפולי קצר מועד

בחר 3 מטופלים שזקוקים לאומדנים (מדידת סימנים חיוניים, אומדן פצע, נשימה וכד'), וערוך את האומדנים. במהלך מפגש קצר זה נסה ליצור קשר עם המטופלים.

תאר באופן מפורט מה קרה בכל מפגש – סביבת המפגש, ההקשר שלו, מטרתו, מה נאמר בו ואיך נאמר, אילו תגובות לא מילוליות הופיעו, מה נעשה בו, מי נכח בו).

השאלות הרפלקטיביות הבאות נועדו לעזור לך להעמיק ולפתח את הבנותיך ממפגשים אלו:

1. כמה זמן ארך כל מפגש? כמה זמן הוקדש למדידה עצמה וכמה זמן הוקדש ליצירת הקשר?
2. באיזו דרך ניסית ליצור קשר עם המטופלים? (מילולי, לא מילולי, ישיר או דרך בן משפחה, סביב תוכן מסויים...)
3. אל מי היה לך קל יותר להתקרב, ליצור קשר? במה זה קשור, לדעתך?
4. מה למדת על המטופלים במפגש, מעבר לערכי האומדנים שערכת? מה חשיבותם של פרטים אלו לטיפול בחולה?
5. איזו משמעות יש לקירבה זו בעיניך? איזה משמעות בעיני המטופל?
6. מה תרם המפגש לקשר הטיפולי?

תרגיל רפלקטיבי מס. 2 – יצירת קשר עם מטופל שמעלה בך רגשות

א. היזכר במפגש שלך עם חולה ו/או משפחתו, שעורר בך רגשות (מטופל שלא נענה לטיפול, חסר אוניס, כועס או מטופל סובל וכדומה).

ב. תאר באופן מפורט מה קרה במפגש – סביבת המפגש, ההקשר שלו, מטרתו, מה נאמר בו ואיך נאמר, אילו תגובות לא מילוליות הופיעו, מה נעשה בו, מי נכח בו).

השאלות הרפלקטיביות הבאות נועדו לעזור לך להעמיק ולפתח את הבנותיך ממפגש אליו בחרת להתייחס:

1. אילו רגשות התעוררו בך במפגש עם המטופל/בן משפחה?
2. אילו מחשבות עלו בראשך במהלך המפגש?
3. איזו השפעה היתה למחשבות ולרגשות אלו על תגובותיך מול המטופל/בן משפחה?
4. אילו תגובות שלך גרמו להתקרבות, ליצירת אמון ביניכם?
5. עד כמה הצלחת להתקרב אליו, ליצור קשר של אמון? מה עזר ומה הפריע?
6. באילו מיומנויות השתמשת? איזו היתה הכי יעילה במצב זה?
7. איזה מיומנות היית רוצה לחזק?